

KRONIKA AKADEMII TEOLOGII KATOLICKIEJ

(1.VIII.1969—30.VI.1970)

I. INAUGURACJA ROKU AKADEMICKIEGO 1969/70

Dnia 7 października 1969 r. odbyła się uroczysta inauguracja roku akademickiego 1969/70. Uroczystość rozpoczęła Msza św. odprawiona w miejscowym kościele przez ks. bpa Jerzego Modzelewskiego. Uczestniczyli w niej: Senat Akademii, jej pracownicy naukowcy i administracyjni, liczni zaproszeni goście oraz studenci. Okolicznościowe kazanie podczas Mszy św. wygłosił ks. doc. dr Józef Myskowski.

Ponieważ Akademia nie dysponuje jeszcze taką salą, w której mogłaby pomieścić kilkaset osób przybyłych na inaugurację, dlatego cała uroczystość inauguracyjna odbyła się w kościele. Wśród zaproszonych gości był ks. bp Jerzy Modzelewski jako przedstawiciel Wielkiego Kanclerza ATK, ks. kardynała Stefana Wyszyńskiego, który ze względu na wyjazd do Rzymu na Synod Biskupów nie mógł usobiście uczestniczyć w uroczystości. Ministerstwo Oświaty i Szkolnictwa Wyższego reprezentował starszy wizytator mgr Wacław Cywiński, a Urząd do Spraw Wyznań — naczelnik IV Wydziału, mgr Aleksander Wołowicz. W inauguracji wzięli ponadto udział: Rektor KUL, ks. prof. dr Wincenty Granat oraz dziekan Wydziału Filozoficznego, ks. prof. dr Mieczysław A. Krąpiec. Chrześcijańską Akademię Teologiczną reprezentował jej prorektor, ks. doc. dr Jerzy Klinger oraz ks. doc. dr Witold Benedyktynowicz. Byli również obecni posłowie na Sejm PRL reprezentujący środowiska katolików świeckich, wyżsi przełożeni zakonni, rektorzy seminariów diecezjalnych i teologicznych instytutów zakonnych oraz przedstawiciele prasy katolickiej.

Przemówienie powitalne wygłosił Rektor ATK, ks. prof. dr Jó-

zef I w a n i c k i. Zaznaczając, że zainaugurowany rok akademicki 1969/70 kończy 25-lecie Polski Ludowej, ks. Rektor podkreślił wielkie osiągnięcia naszego narodu w tym okresie. Szczególnie dużo uwagi poświęcił mówca przedstawieniu dorobku Polski Ludowej w zakresie szkolnictwa wyższego. Mówiąc o trudnościach, z jakimi spotyka się Akademia w swej pracy, ks. Rektor wyraził nadzieję, że władze państwowe, które rozumieją te trudności i powolą im zaradzać, przyjdą z bardziej jeszcze skuteczną pomocą, szczególnie właśnie w tym jubileuszowym roku.

Z kolei prorektor ATK, ks. prof. dr Jan Stępień odczytał tekst telegramu od Ministra Oświaty i Szkolnictwa Wyższego, prof. dra Henryka J a b ł o ń s k i e g o oraz wymienił nazwiska Księży Biskupów, którzy nadesłali telegramy i listy z życzeniami. Następnie ks. Prorektor odczytał sprawozdanie z działalności Akademii Teologii Katolickiej za rok akademicki 1968/69. Na wstępie zazaczył, że miniony rok był piętnastym rokiem istnienia ATK jako samodzielnej uczelni wyższej a pięćdziesiątym pierwszym rokiem jej życia jako kontynuatorki Wydziału Teologii Katolickiej Uniwersytetu Warszawskiego. W roku akad. 1968/69 rektorem ATK był ks. prof. dr Józef I w a n i c k i, prorektorem — ks. prof. dr Jan Stępień, dziekanami Wydziałów: Teologicznego — ks. doc. dr Stanisław Olejnik, Filozofii Chrześcijańskiej — ks. prof. dr Kazimierz Kłósa k, Prawa Kanonicznego — ks. prof. dr Marian M y r c h a.

W okresie sprawozdawczym Akademia zatrudniała 60 etatowych pracowników nauki, w tym 3 profesorów zwyczajnych, 7 profesorów nadzwyczajnych, 10 docentów, 28 adiunktów, 7 st. asystentów, 2 asystentów, 1 st. wykładowcę oraz 2 lektorów. Poza pracownikami etatowymi — 54 osoby prowadziły zajęcia zleczone. Ogółem liczba pracowników naukowych i administracyjnych w ATK w roku ak. 1968/69 wynosiła 171, z czego 117 stanowili ci pierwsi. Wspominając o śmierci trzech emerytowanych profesorów: ks. dra Piotra C h o j n a c k i e g o, ks. dra Antoniego K w i e c i ń s k i e g o i ks. dra Walentego U r m a n o w i c z a, ks. Prorektor poprosił zebranych, aby chwilą modlitwnej ciszy uczcili pamięć tych trzech zasłużonych dla Akademii profesorów. Liczba studentów ATK w omawianym okresie wynosiła ogółem 619, z czego na Wydziale Teologicznym — 285, na Wydziale Filozofii Chrześcijańskiej — 250 oraz na Wydziale Prawa Kanonicznego — 84.

Relacjonując działalność kulturalno-wychowawczą na ATK, ks. Prorektor podkreślił, iż na tym odcinku można zauważyć szczególne ożywienie w porównaniu z sytuacją z lat ubiegłych.

Teatr „Ateka”, który rozpoczął swą działalność w roku ak. 1967/68, dał 25 spektakli *Niespodzianki* K. H. Rostworowskiego. Był zapraszany również poza Warszawę. Oprócz *Niespodzianki* Teatr przygotował spektakl słowno-muzyczny *Znowu idzie jesień*. Teatr ma sekcję dramatyczną i małych form.

Dyskusyjny Klub Filmowy (DKF) zdobył nagrodę na konkursie. Zorganizował 8 pokazów z prelekcją i dyskusją. W maju przeprowadził seminarium dotyczące zagadnień estetyki filmowej w ramach IV festiwalu kultury polskiej „Studencka Wiosna Filmowa 3—17 maja”.

Sekcja piłki nożnej AZS przy ATK rozegrała w roku ak. 1968/69 12 meczów i zajęła ostatecznie piąte miejsce w rozgrywkach ligi międzuczelnianej (AWF zajęła szóste miejsce).

W dalszym ciągu sprawozdania ks. prof. dr Jan Stępień scharakteryzował działalność poszczególnych Wydziałów i przytoczył następujące dane:

Wydział Teologiczny posiadał 17 katedr i prowadził studia na 6 kierunkach: biblijnym, apologetycznym, moralnym, historii (ze specjalizacjami historii Kościoła, historii sztuki kościelnej i patrologii), teologii praktycznej (ze specjalizacjami homiletyki, katechetyki i muzyki kościelnej) oraz ogólnoteologicznym, zwanym teologią dla świeckich. Opracowano program studiów dla nowej specjalizacji — misjologii. Grono nauczające na Wydziale liczyło 48 osób, z czego pracowników etatowych — 28, a 20 prowadziło zajęcia zlecane.

W roku ak. 1968/69 Rada Państwa mianowała ks. prof. dra Ignacego Różyckiego profesorem zwyczajnym. Ministerstwo Oświaty i Szkolnictwa Wyższego zatwierdziło habilitacje księży doktorów: Bolesława Przybyszewskiego, Józefa Myskówa i Leszka Kucy.

Wyróżnieniem Wydziału przez Stolicę Apostolską było powołanie dwóch pracowników nauki do centralnych Komisji Papieskich: ks. prof. dra Ignacego Różyckiego, kierownika katedry dogmatyki spekulatywnej — do Komisji Ekumenicznej oraz ks. doc. dra Stanisława Olejnika, dziekana Wydziału Teologicznego i kierownika katedry teologii moralnej szczegółowej — do Międzynarodowej Komisji Teologów.

Wydział rozpoczął 4 przewody habilitacyjne, nostryfikował 3 dyplomy doktorskie i wydał 38 dyplomów magisterskich.

Wydział Filozofii Chrześcijańskiej posiadał 7 katedr. Studia realizowane były na następujących kierunkach: 1) logika formalna, 2) gnoseologia, 3) filozofia bytu, teologia naturalna i filozofia religii, 4) psychologiczne nauki szczegółowe, doświadczał-

ne i teoretyczne oraz psychologia filozoficzna, 5) filozofia przyrody i przyrodoznawstwo, 6) etyka, 7) historia filozofii.

Grono nauczające liczyło 36 osób, z czego połowa prowadziła zajęcia zlecone. W roku ak. 1968/69 przeprowadzono na Wydziale dwie habilitacje: dra Stanisława Sieka i ks. dra Bronisława Dembowskiego oraz jeden przewód doktorski. Dyplom magisterski uzyskało 6 osób.

Wydział Prawa Kanonicznego posiadał 8 katedr. Na latach wyższych prowadził studia na następujących kierunkach: teoretyczno-prawnym, administracyjno-prawnym, historyczno-prawnym, liturgiczno-prawnym i cywilno-prawnym. Grono nauczające składało się z 21 osób, z czego 13 — to pracownicy etatowi, a 8 — prowadzący zajęcia zlecone. Na Wydziale przeprowadzono dwa przewody habilitacyjne (ks. dra Mirosława Szegdy i ks. dra Tadeusza Pawluka) oraz dwa przewody doktorskie. Dyplomy magisterskie otrzymało 5 osób.

Na końcu swego sprawozdania ks. Prorektor przedstawił stan Biblioteki Głównej, która na dzień 15 września 1969 r. posiadała 60.280 woluminów oraz prenumerowała 121 tytułów czasopism krajowych i 90 — zagranicznych. Wreszcie wydatki budżetowe ATK w roku ak. 1968/69 wynosiły ogółem 11.674.000 zł., natomiast ogólna kwota dochodów budżetowych zamknęła się sumą 482.000 zł, z czego największą pozycję stanowiły wpływy ze sprzedaży wydawnictw uczelnianych — 342.000 zł (prawie dwukrotny wzrost w stosunku do poprzedniego roku).

Po odczytaniu sprawozdania odbyła się immatrykulacja nowo przyjętych studentów, po której chór akademicki odśpiewał *Gaude Mater Polonia*. Następnie ks. prof. dr Kazimierz Kłósak wygłosił inauguracyjny wykład, w którym przedstawił współczesny stan badań nad zagadnieniami natury duszy ludzkiej.

Słowo ks. bpa Jerzego Modzelewskiego oraz wspólne *Gaudeamus igitur* zakończyło uroczystość inauguracyjną roku akademickiego 1969/70 na Akademii Teologii Katolickiej.

II. WYKŁADY. ODCZYTY. REFERATY

1. Na Wydziale Prawa Kanonicznego

Dnia 17 grudnia 1969 r. prof. dr Adam Vetulani z Uniwersytetu Jagiellońskiego wygłosił referat pt. *Trudności króla Jana Kazimierza z założeniem Polskiego Studium Generale*.

W dniu 26 lutego 1970 r. prof. dr Alfons Klafkowski z UAM, członek polskiej delegacji na sesję ONZ referował na temat: *Ro-*

la ONZ na tle 25 lat. Tenże Profesor wygłosił dnia 9 kwietnia 1970 r. prelekcję pt. *Aktualne znaczenie umowy poczdamskiej*. Dużo uwagi poświęcił mówca określeniu roszczeń prawnych Polski z tytułu postanowień zawartych w umowie poczdamskiej, jak również określeniu ostatecznego charakteru tej umowy, jeśli idzie o zachodnie granice Polski. Prof. Kłafkowski podkreślił, że cała urzędowa dokumentacja opublikowana przez USA i ZSSR niekwestionowana przez żadną ze stron potwierdza, że opis polskich granic zachodnich zawarty w 7 rozdziale umowy jest ustaleniem nie przypadkowym i nie prowizorycznym, ale ostatecznym. Program przesiedlania ludności niemieckiej na tereny zajęte przez cztery państwa okupacyjne, realizowany pod auspicjami Sojuszniczej Rady Kontroli nad Niemcami, był już opracowywany od roku 1940 w Waszyngtonie.

27 kwietnia 1970 r. odbyło się spotkanie naukowe kanonistów, w czasie którego prof. dr Adam Vetulani z Uniwersytetu Jagiellońskiego, wybitny specjalista w zakresie historii prawa kanonicznego mówił o wynikach swoich badań nad *Dekretem Gracjana*.

4 maja 1970 r. prof. dr Zygmunt Izdebski, kierownik katedry prawa państwowego Uniwersytetu Łódzkiego, wygłosił wykład pt. *Własność społeczna*. Omówił w nim główne problemy własności społecznej w oparciu o aktualne przepisy obowiązujące w PRL.

2. Problem opinii publicznej w Kościele

Dnia 22 stycznia 1970 r. prof. Joaquin Ruiz Gimenez, prezes *Pax Romana* oraz członek papieskiej Rady do spraw laikatu, wygłosił na ATK wykład pt. *Problem opinii publicznej w Kościele*. Omówił w nim trzy istotne aspekty tegoż problemu: możliwość i konieczność istnienia opinii publicznej w Kościele, jej funkcję oraz sposoby jej wyrażania się.

W części wstępnej prof. Gimenez zwrócił uwagę na istotne znaczenie konstytucji *O Kościele*, a zwłaszcza jej rozdziału IV (*Katolicy świeccy*) — dla rozwijania opinii publicznej w Kościele. Prezes *Pax Romana* nazwał ją wielką kartą wolności laikatu. Uzasadniając potrzebę opinii publicznej w Kościele prof. Gimenez wyszedł od jednego z przemówień papieża Piusa XII, a następnie oparł się na stanowisku Soboru Watykańskiego II stwierdzającym, że każda społeczność jest społecznością osób, a nie rzeczy i dlatego zakłada istnienie współdziałania i współistnienia międzyosobowego. To prowadzi z konieczności do istnienia wolności opinii. Powołując się na konstytucję *O Kościele* (głównie nr 32 i 34), w której jest mowa o roli katolików świeckich w Kościele, mówca z naciskiem podkreślił zasadniczą równość w godności wszystkich chrześcijan, jak również jednakowe powołanie wszystkich ludzi ochrzczonych, na-

leżących do Kościoła, do aktywnego uczestnictwa w misji Kościoła. Jest to istotne zwłaszcza tam, gdzie Kościół uobecnia się przede wszystkim dzięki katolikom świeckim, którzy w tych warunkach stają się właściwymi przedstawicielami Kościoła.

Autentyczna opinia publiczna w Kościele, nie tylko możliwa, ale i konieczna, jest w ujęciu prof. Gimenez zjawiskiem wyphywającym z miłości do Hierarchii i wyrażającym powołanie laikat do współdziałania i do współodpowiedzialności za losy Kościoła. Prawdziwa miłość prowadzi bowiem do ujawniania swej opinii, a nie do milczenia. Można postawić pytanie — oświadczył prof. Gimenez — kto jest bardziej lojalny wobec Hierarchii, czy ci, którzy milczą, czy też ci, którzy w prawdziwej trosce i miłości mówią to, co każe im powiedzieć ich sumienie.

Przechodząc do funkcji, jaką winna pełnić opinia publiczna w Kościele, prof. Gimenez wyszedł od dewizy zawartej w encyklice Jana XXIII *Mater et Magistra*: widzieć — oceniać — działać. Owo „widzieć” oznacza konieczność informacji, pochodzącej przede wszystkim od świeckich, niezbędnej zarówno do opracowań teologicznych, jak i dla życia czy misji Kościoła. Informacja ta dotyczy z jednej strony danych, dostarczanych przez specjalistów różnych dziedzin wiedzy, z drugiej strony dotyczy ona świadectwa osobistego doświadczenia. Prof. Gimenez podkreślił, że w ten sposób wyrażająca się opinia istniała w Kościele od dawna, czego przykładem może być udział świeckich w kanonizacji oraz ich rola w ogłaszaniu dogmatów.

„Oceniać” oznacza konieczność wartościowania. Omawiając ten aspekt zagadnienia prof. Gimenez opowiedział się za obiektywną i wyphywającą z miłości krytyką. Mówiąc o prawie i obowiązku oceniania faktów zawartych w informacji dostarczanej przez świeckich, prezes *Pax Romana* powołał się na konstytucję *O Kościele w świecie współczesnym*, gdzie mówi się o tej funkcji katolików świeckich, a Hierarchii wyznacza się zadanie ustalania ogólnych norm i granic, których nie można przekroczyć. Tak pojmowana krytyka — jak podkreślił mówca — jest absolutnie konieczna dla życia współczesnego Kościoła.

I wreszcie „działać”, co — jak podkreślił prof. Gimenez — oznacza wyrażanie opinii w samym życiu, we współdziałaniu, współcierpieniu, współodpowiedzialności, w solidarności międzyludzkiej, co obecnie jest w życiu Kościoła ważniejsze niż samo słowo.

Końcowa część wykładu dotyczyła sposobów przejawiania się opinii publicznej w Kościele. Pierwszym z nich są rady duszpasterskie obejmujące zarówno świeckich jak i duchownych — co z naciskiem podkreślił Profesor — a nie osobno dla świeckich i osobno dla księży. Prezes *Pax Romana* krytycznie ocenił sytuację w tej

dziedzinie, stwierdzając, że takich rad jest ciągle za mało oraz że powinny one objąć cały Kościół, począwszy od parafii przez diecezje, a skończywszy na radzie duszpasterskiej przy Papieżu, która — zgodnie z postulatami Profesora — winna obejmować również katolików świeckich, reprezentatywnych dla całej społeczności katolickiej.

Następnym ze sposobów ujawniania się opinii publicznej w Kościele — o których mówił prof. Gimenez — jest opinia wyrażona poprzez czasopisma, ugrupowania katolików, grupy dyskusyjne, kluby itp., które stały się we współczesnym Kościele powszechnie i są zjawiskiem absolutnie koniecznym.

Analizując te inicjatywy, mówca podkreślił na koniec, iż proces poszukiwań w tym zakresie nie został jeszcze zamknięty i dlatego drogą dla wyrażania opinii publicznej w Kościele należy wytyczać i tworzyć.

3. Z działalności Wydziału Filozofii Chrześcijańskiej

Dnia 23 marca 1970 r. na Wydziale Filozofii Chrześcijańskiej doc. dr Lidia Geppertowa z Uniwersytetu Jagiellońskiego wygłosiła referat pt. *Z zagadnień psychologii i pedagogiki dzieci z wadami słuchu*.

20 kwietnia 1970 r. odbyło się na Wydziale posiedzenie naukowe, podczas którego ks. lic. Ryszard Kijowski z Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego mówił na temat: *Zagadnienie kategorii w ujęciu Nicolai Hartmana*.

Na posiedzeniu naukowym w dniu 11 maja 1970 r. dr Maria Szyszkowska z ATK wystąpiła z wykładem pt. *Relatywizm filozoficzno-prawny Gustawa Radbrucha*.

4. Wykłady otwarte ATK

Akademia Teologii Katolickiej zorganizowała w semestrze letnim roku ak. 1969/70 cykl wykładów publicznych, które były wygłaszane w kościele Wszystkich Świętych na placu Grzybowskim (środa, godz. 19³⁰) oraz powtarzane w kościele garnizonowym przy ul. Długiej (piątek, godz. 19³⁰). Tematykę wykładów stanowiło systematyczne omawianie kontytucji dogmatycznej *O Kościele*.

Inauguracyjny wykład z tego cyklu pt. *Misterium Kościoła* wygłosił dnia 8 (i 10) kwietnia 1970 r. ks. dr Tadeusz Gogolewski. Mówca przedstawił genezę oraz strukturę konstytucji dogmatycznej *O Kościele*. Zwrócił uwagę na tytuł I rozdziału Konstytucji,

stawiając pytanie, dlaczego użyte zostało sformułowanie „misterium”, a nie powiedziano prościej „tajemnica”, i wyjaśnił, że słowo „tajemnica” w ujęciu teologicznym oznacza coś nieprzeniknione umysłem, a Kościół takim nie jest. Użycie słowa „misterium” jest podkreśleniem włączenia Kościoła w dzieło zbawienia. Mówiąc dalej o misteryjnej naturze Kościoła, która ujawnia się już w samym jego założeniu przez Chrystusa, ks. Gogolewski podkreślił, że w konstytucji zawarte jest dynamiczne, rozwojowe spojrzenie na Kościół. To jest nowością Soboru Watykańskiego II i takie spojrzenie powinniśmy sobie przyswoić. W samej świadomości Kościoła nieustannie pogłębia się rozumienie jego treści i powołania. W soborowej Konstytucji kładzie się duży nacisk na komplementarność określeń Kościoła. Nie można, mówiąc o Kościele, ograniczać się ani tylko do jego organizacji o charakterze społecznym ani tylko do Mistycznego Ciała Chrystusa. Ks. Gogolewski omówił także, znajdujące się w I rozdziale Konstytucji, zagadnienie odróżnienia widzialnego Kościoła katolickiego od licznych przejawów świętości i prawdy znajdujących się poza nim. Na zakończenie wykładu ks. dr Gogolewski stwierdził, że takie określenie Kościoła angażuje nas wszystkich. Stawia przed nami pytanie, czy nasze spojrzenie na Kościół jest aktualne, pogłębione. Bo Kościół jutra będzie taki, jakimi my będziemy.

W dniu 15 (i 17) kwietnia wykład pt. *Lud Boży* wygłosił ks. doc. dr Stanisław Grzybek. Na wstępie odpowiedział on na pytanie, co to jest Lud Boży, jak się rozwijało pojęcie Ludu Bożego oraz, kto do niego należy. Mówca przeanalizował je w oparciu o naukę Soboru Watykańskiego II, zawartą w II rozdziale konstytucji dogmatycznej *O Kościele*, w której Lud Boży identyfikowany jest z Kościołem Chrystusowym. Według nauki Soboru Watykańskiego II, do Ludu Bożego można należeć w sposób ścisły i pełny oraz można być mu przyporządkowanym. Lud Boży Nowego Przymierza tworzą więc ci, którzy wierzą, zostali ochrzczeni i żyją we wspólnocie pod zwierzchnictwem następców apostołów. Najpełniej Lud Boży Nowego Przymierza realizuje się w Kościele katolickim. W sposób pełny do Ludu Bożego należą także katechumeni i chrześcijanie — protestanci i prawosławni, którzy nie tylko nazywają się chrześcijanami, ale posiadają wiele autentycznie chrześcijańskich wartości. Ks. Grzybek zwrócił uwagę, że w konstytucji mówi się o tym, iż zbawienie można osiągnąć poza Kościołem. Mogą je osiągnąć ci, którzy bez własnej winy nie znają Ewangelii Chrystusowej, ale szukają Boga i poprzez nakazy sumienia starają się wypełnić Jego wolę. Do Ludu Bożego nie należą ci, którzy znając prawdy Ewangelii świadomie je odrzucają. Przynależność do Ludu Bożego i do Kościoła Chrystusowego czyni nas odpowiedzialnymi za to, czy ten Lud Boży żyje czy tylko wege-

tuje, czy jest związany z Chrystusem, czy też jest tylko formą zewnętrzną.

Dnia 22 (i 24) kwietnia ks. doc. dr Józef Myśków mówił na temat: *Ustrój Kościoła*. Po przedstawieniu w skrócie nauki Soboru Watykańskiego I o zadaniach, roli i stanowisku hierarchii w Kościele, a przede wszystkim zagadnienia prymatu i nieomyślności papieża, ks. Myśków odpowiedział na pytanie, co nowego wnosi Sobór Watykański II w III rozdziale konstytucji dogmatycznej *O Kościele*, mówiąc o roli hierarchii. Mówca podkreślił dwa nowe elementy — przeniesienie punktu ciężkości z dekretu nominacyjnego biskupa na sakrę, na sakrament, którego konsekwencją jest dalsza działalność biskupa. Jest on w łączności z Kolegium Apostolskim; jest odpowiedzialny nie tylko za swoją diecezję, ale za cały Kościół i w sprawach całego Kościoła ma ważny głos. Związane są z tym nowe formy realizacji biskupstwa, m. in. poprzez Synod Biskupów, czy też poprzez tworzącą się instytucję Konferencji Episkopatu. Drugim ważnym momentem jest udział biskupów w najwyższej władzy w Kościele. Stanowią oni podmiot tej władzy. Istnieją więc dwa podmioty władzy: jednostkowy i zbiorowy. Kolegium partycypuje we władzy, ale nie jest ona równorzędna władzy papieża. Zagadnienie to wymaga od fachowców jeszcze wiele pracy i sprecyzowań. Ks. doc. Myśków podkreślił służebny charakter władzy biskupa, który wymaga przede wszystkim realizowania zasady miłości bliźniego.

Kolejny wykład na temat: *Katolicy świeccy* wygłosił w dniu 29 kwietnia (i 1 maja) doc. dr Andrzej Święcicki. Mówca podkreślił obowiązek aktywnej działalności apostolskiej świeckich. Ta działalność ma być świadectwem nie tylko słowa, ale przede wszystkim życia. Ma być codziennym świadectwem każdego z nas, przejawiającym się w życiu rodzinnym i społecznym. Zgodnie z nauką Soboru Watykańskiego II nabiera ono szczególnego charakteru, ponieważ ma miejsce w zwykłych warunkach życia świeckiego. Doc. Święcicki omówił trzy funkcje, jakie spełniają ludzie świeccy: kapłańską — którą pełnią poprzez współdziałanie w Najśw. Ofierze, przyjmowanie sakramentów i modlitwę; funkcję głoszenia prawdy, realizowaną przez przykład życia i nauczanie oraz rolę świeckich wynikającą z ich powołania do królowania, tzn. do działania zgodnie z wolą Bożą, do wypełniania tej woli. Mówiąc o różnicach między działalnością hierarchii i świeckich, doc. Święcicki podkreślił, że nad tymi trudnymi sprawami trwają dyskusje, ale do pogłębienia zrozumienia problemów świata potrzebne jest spojrzenie i świeckie i chrześcijańskie.

Dnia 6 (i 8 maja) doc. dr Mieczysław Gogacz wygłosił wykład pt. *Powołanie do świętości*. Po podkreśleniu obowiązku każ-

dego chrześcijanina do autentycznego życia religijnego, mówca postawił dwa pytania: czym jest świętość i jak można ją osiągnąć? Są to pytania, które powinny interesować każdego człowieka wierzącego. Sprawa osiągania świętości jest codzienną sprawą Kościoła i naszego życia. Bóg już przez samo stworzenie powołał wszystkich do świętości, a realizować ją możemy, uczestnicząc w życiu Kościoła i starając się osiągnąć doskonałość religijną. Doc. Gogacz zwrócił uwagę na znaczenie modlitwy, poprzez którą ofiarujemy siebie i w ten sposób wypraszamy powiększenie łaski i udostępniamy siebie Bogu. W rezultacie tego udostępniania siebie Bogu jawi się posłuszeństwo wobec Niego, a jednocześnie dzięki wewnętrznej pracy nad sobą ujawniamy obecność Boga w nas i stajemy się zdolni świadomie Go kochać. Dzięki uobecnianiu się w nas Chrystusa poprzez coraz doskonalsze uzgadnianie naszych życzeń z życzeniami Boga, człowiek staje się wewnętrznie doń podobny. Właśnie najważniejszą sprawą jest nauczyć się kochać Boga, bo świętość polega na miłości do Boga. Miłość ta realizuje się w nas, a jej źródłem jest Bóg.

Świętość, której Chrystus domaga się od każdego swego wyznawcy, możemy osiągnąć przez starania o wypełnienie danych nam przez Niego nakazów moralnych i wejście przez to w synowskie obcowanie z Bogiem. Te starania możemy realizować całkowicie angażując się w sprawy doczesne. Bo każda twórcza aktywność ludzka ma wartość religijną, a uznanie wartości każdej rzeczy i spraw doczesnych może być wyrazem religijnej czci dla Stwórcy. Każda czynność może nas uświęcić, jeśli ofiarujemy ją Bogu. Wymaga to od nas ciągłego wewnętrznego doskonalenia się.

W dniu 13 (i 15) maja kolejną prelekcję na temat: *Zakonnicy* wygłosił o. mgr Władysław Kotara. Mówca skoncentrował się na treści rozdziału VI konstytucji dogmatycznej *O Kościele*. Podkreślił doniosłą rolę zakonów w historii Kościoła i stwierdził, że, jeśli mówi się o powołaniu Kościoła, nie można pominąć zakonów, dlatego że Kościół z natury swej ma naśladować Chrystusa, a zakonnicy są tymi, którzy w sposób całkowity, wyraźny, zdecydowany i dobrowolny poświęcają się Chrystusowi. Swoim życiem podkreślają eschatologiczny charakter Kościoła. Omawiając różne formy działalności zakonów, których zadaniem jest służenie człowiekowi, nie zawsze bezpośrednio, o. Kotara zwrócił uwagę, że Sobór przestrzegł przed nieporozumieniem, które może wyniknąć na skutek uważania, iż życie zakonne okalecza, że zakonnicy są nieproduktywni i straceni dla świata. Sobór jednocześnie zwraca uwagę, że życie człowieka ma nie tylko wymiar doczesny, ale i eschatologiczny, a zakony kontemplacyjne podkreślają fakt transcendencji Boga. Dlatego też zakony są również potrzebne Kościołowi i światu. Mówiąc o zasadach życia zakonników, którzy za swe powołanie

uznali życie według rad ewangelicznych (ubóstwa, czystości i posłuszeństwa) o. mgr Kotara podkreślił również, że bardzo ważne w życiu zakonów jest ich dostosowywanie się do warunków czasu, w którym się żyje, a to wymaga ciągłego dokonywania rzetelnej refleksji nad ich zadaniami i sposobami ich realizacji.

Ostatni wykład z omawianego cyklu wygłosił dnia 20 (i 22) maja ks. doc. dr Leszek Kuc. W swej prelekcji pt. *Eschatologiczny charakter Kościoła* ks. Kuc omówił VII rozdział konstytucji dogmatycznej *O Kościele*. W pierwszej części wykładu przedstawił on historię powstania rozdziału VII i związek treści tego rozdziału z zainteresowaniem współczesnych ludzi problemami dotyczącymi przyszłości świata. Omawiając kolejne artykuły rozdziału VII, prelegent podkreślił, że Kościół jest sakramentem pojednania z Bogiem; pojednania dokonującego się w stosunku do całej ludzkości przez Chrystusa, który jest obecny wśród nas. To pojednanie jest widoczne tylko w Kościele. Jesteśmy więc znakiem czyli sakramentem zbawienia dla wszystkich i dlatego jesteśmy za zbawienie wszystkich odpowiedzialni. Życie doczesne w świetle wiary poucza nas o związku z Chrystusem żyjącym, obecnym wśród nas, który wyrósł ponad historię. My w tej historii tkwimy i jednocześnie jesteśmy związani z tym, który jest pierwszy i ostatni. Jest pierwszy, bo tylko On zrealizował się jako pełny człowiek — i ostatni, ponieważ w Nim dopełnia się dzieło zbawienia. My jesteśmy tymi, którzy biorą udział w procesie realizowania się Kościoła, którzy jesteśmy formą życia Kościoła, Jego oddziaływania na świat. Żyjemy w epoce rozszerzania się na cały świat dzieła zbawienia. Ks. Kuc podkreślił rodzinny, wspólnotowy charakter naszego spotkania ze zmarłymi, świętymi i Chrystusem. Nasza jedność ze zmarłymi i świętymi jest jednością miłości. Wszyscy zbawieni, Kościół chwalebny, związani są z nami miłością Boga. Stanowimy rzeczywistą wspólnotę ze zmarłymi.

5. Zagadnienia współczesnej misjologii

Na zaproszenie Akademii Teologii Katolickiej przybył do Polski ks. prof. dr Józef Masson SJ, dziekan Wydziału Misjologii Papieskiego Uniwersytetu Gregorianum oraz kierownik Tygodni misjologicznych w Louvain, który w dniach 14 i 15 maja 1970 r. wygłosił w ATK trzy konferencje z zakresu misjologii. W pierwszej z nich mówił na temat: *Nowe kierunki współczesnej misjologii*, podkreślając m. in., że u podstaw misji stoi obowiązek głoszenia słowa Bożego, ale z pełnym uwzględnieniem godności człowieka i jego przekonań. Drugi wykład był zatytułowany: *Rozwój społeczno-gospodarczy Trzeciego Świata a misje*. Ks. Masson pod-

kreślił w nim, że idea postępu ogólnego obejmuje każdego człowieka we wszystkich przejawach jego życia oraz całą ludzkość na wszystkich płaszczyznach jej rozwoju. Każdy człowiek, podobnie jak i cały świat, włączony jest w dzieło zbawienia, które ma zawsze charakter wspólnotowy. Stąd też nie ma sprawiedliwości chrześcijańskiej, która by polegała tylko na głoszeniu Ewangelii. Prawdziwe świadectwo wiary nie może się wyrażać wyłącznie w deklarowaniu słów, ale musi być jednocześnie poparte czynnym zaangażowaniem się w realizację treści Ewangelii. Stwierdzając, że nie można ani identyfikować ani mieszać pojęcia postępu i ewangelizacji, ks. Masson podkreślił, że byłoby jeszcze czymś bardziej fałszywym oddzielanie się od siebie tych pojęć. Muszą one ezystować obok siebie w ścisłym ze sobą związku. Ks. Masson zwrócił uwagę na konieczność szerszego włączenia świeckich w te działy misyjne, które w sposób szczególny służą postępowi i rozwojowi społecznemu krajów Trzeciego Świata.

W trzecim wreszcie referacie ks. prof. Masson omawiał *Możliwość dialogu z religiami niechrześcijańskimi, a zwłaszcza z buddyzmem*. Podkreślił on, że niechrześcijanie znajdują się również w kręgu oddziaływania wiary i że Bóg, chcący zbawić wszystkich, prowadzi ich do zbawienia inną tylko drogą, trudniejszą i tajemniczą. Idea dobra i sprawiedliwości leży w zasięgu poznania każdego człowieka i tylko w zależności od jej realizacji będzie on sądzony. Chcąc dziś przyswajać sobie ducha Kościoła posoborowego, należy dostrzegać i przyjmować wartości tkwiące w innych religiach, trzeba mieć świadomość, że również i one zostały włączone przez Boga w Jego plan zbawienia świata. Odrzucanie tych wartości byłoby przeciwstawianiem się temu planowi.

Należy odnotować, że ks. prof. Masson spotkał się w Rektoracie ATK z profesorami i wykładowcami, którzy objęli zajęcia na nowo powstałym kierunku na Wydziale Teologicznym tej uczelni — misjologii. Ks. dr Feliks Zapłata, kierownik sekcji misjologicznej, przedstawił opracowany przez siebie program studiów w tym kierunku. Ks. Masson jest jednym z najwybitniejszych specjalistów w tym zakresie i dlatego jego pozytywna ocena programu świadczy, że został on dobrze przemyślany i sformułowany. Mówiąc, że studia misjologii powinny dziś prowadzić do wytworzenia harmonii między ewangelizacją a rozwojem społeczno-ekonomicznym w krajach Trzeciego Świata, prof. Masson podkreślił, że ten właśnie aspekt w sposób bardzo widoczny uwzględniony został w przedstawionym programie. Wyrażając swe pełne uznanie dla programu, ks. Masson zaproponował tylko pewne nieznaczne przesunięcia niektórych przedmiotów.

6. Prof. Karl Rahner w ATK

Dnia 16 maja 1970 r. ks. prof. dr Karl Rahner, jeden z najwybitniejszych umysłów Kościoła doby współczesnej, wygłosił w ATK wykład pt. *Punkt wyjścia współczesnej teologii*. Ze względu na szczupłość miejsca w salach Akademii oraz ze względu na dużą liczbę zainteresowanych wykład odbył się w miejscowym kościele akademickim.

Prof. Rahner rozpoczął swe wystąpienie od stwierdzenia nieprzejrzystości sytuacji panującej dzisiaj w dziedzinie teologii, sytuacji nie dającej się ogarnąć spojrzeniem jednego teologa. Dawniej teologowie mówili tym samym językiem, mieli określony zestaw kwestii, w zakresie których nawet różnili się, ale każdy wiedział, w czym się różni. Wiedziano, co łączy i co musi łączyć w określonej tradycyjnie liczbie tez, które można było dokładnie teologicznie zakwalifikować. Wszyscy byli przekonani, że teologia oparta o zbiór Denzingera dostarcza wystarczająco jasnych, egzegetycznie niepodważalnych tekstów udowadniających. Dawniej dążono głównie do udowadniania niesłuszności twierdzeń teologii niescholastycznej i protestanckiej. Przed 30 laty w teologii katolickiej panował system zamknięty, który rozwijał się według własnych praw. Rozwój dogmatów i teologii traktowany był jako dalsze rozwinięcie tego, co już zostało sprecyzowane. Nie można sobie było wówczas w ogóle wyobrazić, że sama istota wiary może zostać zakwestionowana, wciągnięta w orbitę podstawowych pytań teologicznych. Każde zakwestionowanie istoty wiary wychodziło do-
tąd od ludzi uznawanych za wrogów, przed którymi trzeba było się bronić.

Na tym tle — skrótkowo tutaj przedstawionym — prof. Rahner dokonał charakterystyki dzisiejszej sytuacji w teologii. Obecnie nie ma wspólnego filozoficznego i teologicznego języka, który mógłby służyć jako założenie pracy teologicznej i mógłby stanowić podstawę dialogu teologicznego. Oczywiście istnieją wiążące wypowiedzi Urzędu Nauczycielskiego Kościoła odnoszące się do wszelkiej teologii, ale okazują się one dziś wypowiedziami, które nie są sformułowane w dzisiejszym języku teologicznym i — przy całej swojej mocy wiążącej muszą być tłumaczone na nową, wspólną terminologię teologiczną, aby mogły być zrozumiane i przyswojone. Neoscholastyka — twierdził Profesor — jako narzędzie filozoficzne dla myślenia teologicznego przestała być właściwie jedną wielkością, jedną całością. Przeszła bowiem tyle przemian, ulegała tylu wpływom i podlegała tylu interpretacjom, że sama rozdrobniła się na szereg poszczególnych filozofii, które bynajmniej nie uzyskują jedności przez to, że wszystkie odwołują się do wspólnego dziedzictwa. Pluralizm w filozofii wpływa na pluralizm w teo-

logii. Ten pluralizm, którego nie można zniwelować, także wskutek szeregu innych przyczyn, obecnie pogłębia się.

Przedstawiciel teologii systematycznej — powiedział m. in. prof. R a h n e r — nie może zrezygnować z tego, by być jednocześnie teologiem biblijnym. Dzisiejsza zaś egzegeza biblijna stała się tak skomplikowana, tak trudna w swojej problematyce i metodach, że obecnie systematyk znajduje się w o wiele trudniejszej sytuacji niż jego poprzednik sprzed kilkudziesięciu lat. Dzięki historyczno-krytycznej egzegezie stało się jasne, iż wcale nie jest tak oczywiste to, czego Pismo św. naucza w sposób wiążący. Sytuacja teologii stała się bardziej skomplikowana i wcale nie jest łatwo odróżnić to, co jest wiążące w sposób dogmatyczny, od tego, co takiej mocy wiążącej nie posiada. Dawniej można było jakąś tezę udowadniać za pomocą kilku zdań z pism Ojców, które były zawsze pod ręką. Inne zaś opinie Ojców, które nie pasowały do tej tezy, można było pominąć.

Teologia powinna być w ciągłym dialogu z naukami przyrodniczymi, z socjologią i w tym dialogu pośredniczyć winna filozofia — powiedział ks. prof. Rahner w tej części wykładu, która zawierała próbę wyjścia z impasu. Tymczasem ta filozofia stała się bardziej nieokreślona niż to się ogólnie uznaje. Teologia ma do czynienia z obecną samoświadomością człowieka, którą powinno się uznać za wewnętrzny skład teologii. Powstaje pytanie, w jakim stopniu może ona być źródłem poznania dla teologa. Rola teologa i jego pracy na tle obecnej sytuacji powinna być w sposób trzeźwy zbadana.

Teologia zawsze była historycznie uwarunkowana — stwierdził m. in. Profesor — ale właśnie dzisiaj nastąpiło uświadomienie tego uwarunkowania i powstało poczucie niemożności uwolnienia się od niego. Wprawdzie istnieje możliwość bezpośredniego i pozytywnego rozwiązania wszystkich problemów historycznych i filozoficznych, jakie występują w teologii, jednakże w praktyce — oświadczył R a h n e r — dla pojedynczego teologa, a także dla pojedynczego chrześcijanina jest to właściwie niemożliwe. Teologia musi więc poszukiwać metod pośrednich. Posługiwanie się tymi metodami zależy od konkretnej sytuacji jednostki i nie można ustalać jakiejś jednej metody, wiążącej wszystkich. Istotę metody pośredniej ukazał Rahner na przykładach konkretnych.

Zwrócił on następnie uwagę na konsekwencje tej metody. W sytuacji uznania historyczności i uwarunkowań każdego poznania z jednej strony ulega zagrożeniu kościelny charakter teologii, z drugiej zaś strony powstaje istotna szansa dla teologii. Ta szansa związana jest z faktem, że człowiek dzisiejszy, który uświadamia sobie historyczne uwarunkowania swojego poznania i niemożność pełnej refleksji nad założeniami własnego wyznania, może być

bardziej krytyczny wobec samego siebie. Świadomość wiary zawiera w sobie różne składniki i niewątpliwie jest jej potrzebna krytyczna funkcja teologii. Obecna sytuacja — podkreślił teolog niemiecki — wymaga dialogu między teologami a Kościołem, dialogu, który nigdy się nie kończy: nawet w wypadku, gdy interpretacja podana przez teologa zostanie przez Urząd Nauczycielski zakwestionowana, teolog musi się pytać, co oznacza takie zakwestionowanie.

Swój wykład zakończył Profesor uwagą, że problem metod teologii jest sprawą bardzo ważną, ale nie można pomijać jej przedmiotu. Nie chodzi bowiem ostatecznie o samą wiarę i związaną z nią teologię, ale o to, w co się wierzy, o przedmiot wiary.

7. Kościół w Zambii

W dniu 29 maja 1970 w bielańskim kościele akademickim ks. arcybp Adam Kozłowiecki, b. metropolita Lusaki, wygłosił konferencję, w której zapoznał licznie zebranych słuchaczy z aktualną sytuacją Kościoła w Zambii.

Na wstępie swej konferencji ks. Arcybiskup podkreślił, że na pracę misyjną w Afryce nie można dziś patrzeć z perspektywy minionych lat, sądząc że się ma do czynienia z poganami i ludźmi niższej kategorii niż biali. Misje epoki św. Franciszka Ksawerego czy Piotra Klawera należą już do historii. Zambijczyków nie znających jeszcze Chrystusa nie można uważać za pogan w ścisłym tego słowa znaczeniu. Są oni animistami, którzy wierzą w jednego Boga. Dokonujący się szybki rozwój społeczno-ekonomiczny Zambii zmusił również i misjonarzy do tworzenia ośrodków pracy misyjnej, które byłyby dostosowane do ogólnej linii postępu i do podejmowania obok pracy ściśle duszpasterskiej działalności na rzecz rozwoju duchowego i społeczno-bytowego ludu, wśród którego przyszło im żyć i głosić prawdę Ewangelii.

Mówiąc o duchowej postawie misjonarza, arcybp Kozłowiecki podkreślił, że powinna ona być wolna od przeświadczenia o wyższości wobec ludności autochtonicznej i jej kultury, zwyczajów i wierzeń. Wszelkie objawy paternalizmu ze strony misjonarzy nie tylko że nie sprzyjają właściwemu zaadaptowaniu się chrześcijaństwa na gruncie afrykańskim, ale mogą również ten proces hamować i wypaczać. Kościół zambijski potrzebuje wciąż nowych misjonarzy i będzie ich potrzebował jeszcze przez kilkadziesiąt najbliższych lat. Ale każdy z przybywających tu misjonarzy powinien mieć na uwadze przede wszystkim to, że ma wspomagać miejscowe duchowieństwo w służbie ludowi zambijskiemu, ma popierać i realizować inicjatywy rodzimej hierarchii zambijskiej. Tylko na

tej drodze chrześcijaństwo może głęboko przeniknąć i wzbogacić życie ludu zambijskiego, nie naruszając jednocześnie autentycznych wartości tkwiących w jego kulturze, zwyczajach i monoteistycznej tradycji religijnej.

Ustępując na własną prośbę z urzędu metropolity Lusaki, ks. arcybp Kozłowiecki chciał w ten sposób wyrazić swe głębokie przekonanie, że o kierunku dalszego rozwoju Kościoła w Zambii i jego adaptacji do miejscowych warunków — w myśl nauki Soboru — powinna w pierwszym rzędzie decydować miejscowa hierarchia wraz z rodzimym duchowieństwem i całym katolickim ludem zambijskim. Ta też racja zadecydowała, iż Stolica Apostolska w ub. roku podniosła do godności arcybiskupiej Zambijczyka, ks. Milingo, powierzając mu jednocześnie urząd metropolity Lusaki.

III. SYMPOZJA I SESJE NAUKOWE

1. Ogólnopolskie sesje naukowe kanonistów

25 września 1969 r. Wydział Prawa Kanonicznego ATK zorganizował ogólnopolskie posiedzenie naukowe, poświęcone tematyce związanej z nadzwyczajnym Synodem Biskupów, Konferencjami Biskupów i Kurią Rzymską. Wygłoszono następujące referaty: *Współdziałanie w Kościele jako zagadnienie prawne po Soborze Watykańskim II* (ks. dr Józef G l e m p z ATK); *Władza zwyczajna, delegowana czy kolegialna Konferencji Episkopatu?* (ks. doc. dr Marian Ż u r o w s k i z ATK); *Relacje prawne między Papieżem, Synodem Biskupów i Kurią Rzymską* (ks. dr Jerzy G r z y w a c z z KUL); *Międzynarodowa współpraca biskupów i Konferencji Biskupich* (ks. dr Piotr H e m p e r e k z KUL); *Zasada pomocniczości w odniesieniu do Synodu Biskupów, Kurii Rzymskiej i Konferencji Episkopatu* (ks. dr Tadeusz P i e r o n e k z ATK); *Uprawnienia Konferencji Episkopatu* (ks. dr Edward S z t a f r o w s k i z ATK).

W sesji wzięło udział 72 wykładowców prawa kanonicznego oraz wielu pracowników Kurii i sądów biskupich z całej Polski.

1 grudnia 1969 odbyła się na ATK kolejna ogólnopolska sesja naukowa kanonistów, zorganizowana przez Wydział Prawa Kanonicznego tej uczelni. Była ona poświęcona posoborowemu prawu procesowemu. Referaty wygłosili: ks. dr Władysław P a d a c z (Warszawa) — *Proces beatyfikacyjny w świetle nowych dekretów Stolicy Apostolskiej*; ks. dr Józef K r u k o w s k i (KUL) — *Najnowsza jurysprudencja Roty Rzymskiej w sprawach ex vi et metu*; ks. dr Tadeusz P i e r o n e k (ATK) — *Reforma i kierunki rozwoju kanonicznego prawa procesowego po Soborze Watykańskim II*.

W sesji wzięli udział profesorowie kanoniści z ATK, KUL oraz seminariów diecezjalnych i zakonnych instytutów teologicznych. W czasie sesji dokonano wyboru nowego przewodniczącego Sekcji Kanonistów Polskich w osobie ks. doc. dra Pawła Pałki z KUL (ostatnio funkcję tę pełnił ks. prof. dr Marian Myrcha, b. dziekan Wydziału Prawa Kanonicznego ATK). Sekretarzem Sekcji został ks. dr Józef Krukowski z KUL.

Podczas odbywającego się w dniach 2—4 grudnia 1969 r. na KUL sympozjum naukowego, poświęconego zagadnieniom kultury chrześcijańskiej, ks. doc. dr Janusz Pasierb, prodziekan Wydziału Teologicznego ATK, wygłosił referat pt. *Antynomie kultury współczesnej w świetle „Gaudium et spes”*.

2. „Jak wykładać?”

W dniu 1 grudnia 1969 r. odbyło się na ATK sympozjum poświęcone problemom dydaktyki wykładu prawa kanonicznego, filozofii i teologii moralnej. W dyskusję wprowadzały referaty: ks. doc. dra Tadeusza Pawluka, doc. dra Mieczysława Gogacza i ks. dra Helmuta Jurosa.

Ks. Pawluk, wskazując na pewne braki w metodyce nauczania w szkołach wyższych, zaznaczył, że na ten niezadowolający stan wpłynęło głównie niedocenywanie w przeszłości metodyki nauczania oraz zaniedbanie prac naukowo-badawczych w tym zakresie. Zarzuty kierowane pod adresem pracowników naukowo-dydaktycznych, w licznych przypadkach mogą być słuszne. O powoływaniu bowiem na stanowisko wykładowcy decyduje najczęściej przygotowanie wyłącznie naukowe, bez uwzględnienia umiejętności pedagogicznych. Istotnym założeniem wykładu prawa kanonicznego jest przygotowanie studentów do samodzielnych studiów nad kanonistyką. Warunek ten ma szczególne znaczenie dziś, kiedy sformułowania kanonistyczne podlegają ciągłej weryfikacji. Studenci nieprzygotowani do samodzielnej i systematycznej pracy utracą w szybkim czasie zdolność wykorzystywania zdobytej wiedzy w konkretnej pracy zawodowej. Nawiązywanie ze studentami bezpośredniego i czynnego dialogu naukowego prowadzi do samodzielności w pracy naukowej. Stroną czynną nie może więc być sam tylko wykładowca.

Doc. Gogacz w referacie swym podkreślił, że tajemnicą dobrego wykładu jest z jednej strony wszechstronna znajomość problemu, a z drugiej — znajomość, a właściwie intuicyjne wycucie, oczekiwań słuchaczy. Propozycja rozwiązań problemów nawiązująca do oczekiwań słuchaczy, trafiająca w ich zainteresowania i bu-

dzająca potrzebę własnych samodzielnych poszukiwań, jest kwestią takiej kultury nauczającego, że jej szerokość nie oddala, lecz przybliża do wspólnie umiłowanych spraw poprzez poszukiwanie odpowiedzi na pytania, które na terenie filozofii niepokoją zarówno nauczającego, jak i jego uczniów.

Ks. dr J u r o s, mówiąc o sposobie nauczania teologii moralnej, podkreślił, że nie można go sprowadzać do swoistej „logiki norm” ograniczającej się w istocie do konstruowania wewnątrznie koherentnego kodeksu reguł postępowania i to bez wystarczającego ich uzasadnienia. Wykład teologii moralnej powinien prowadzić do gruntownego i systematycznego poznania człowieka, świata i Boga, ma przyczynić się do harmonijnego rozwoju intelektualnego i moralnego nauczanych, przysposabiając ich do głębszych badań w odkrywaniu prawdy i przygotowując do prowadzenia rozmów ze współczesnymi ludźmi. Powinien on także nauczyć wykorzystywania wiedzy w relacji do zmieniających się warunków życia.

Dnia 23 lutego 1970 r. Rektorat Akademii zorganizował drugie sympozjum poświęcone sprawom dydaktyki. Ks. dr Edward S z t a f r o w s k i, mówiąc na temat udziału wykładowcy w przygotowaniu i przeprowadzeniu wykładu z prawa kanonicznego, zwrócił uwagę, że szereg trudności związanych z przygotowaniem wykładu wynika z faktu trwającej reformy kodeksu i licznych przepisów o charakterze eksperymentalnym, jak i z postulatu, by prawo kanoniczne wykładać obecnie w powiązaniu z misterium Kościoła w ujęciu konstytucji *Lumen gentium*. Dr Edward N i e z n a ń s k i przedstawił w oparciu o analizę przeszło 2 tysięcy pytań ankietowych interesującą próbę zdefiniowania wykładu doskonałego. Uwagami na temat wykładu o historii Kościoła podzielił się ks. mgr Andrzej G u r y n.

3. W 100-lecie Vaticanum I

Dnia 9 marca 1970 r. Wydział Teologiczny ATK zorganizował sympozjum dla uczczenia setnej rocznicy Soboru Watykańskiego I. Poprzedziła je Msza św., w czasie której okolicznościową homilię wygłosił dziekan Wydziału Teologicznego, ks. doc. dr Stanisław G r z y b e k. Następnie wygłoszono cztery referaty połączone z dyskusją.

Prof. dr Wojciech Bartel z Uniwersytetu Jagiellońskiego przedstawił *Tło historyczno-polityczne I Soboru Watykańskiego*. Mówca podkreślił m. in., że w okresie poprzedzającym Sobór zaznaczył się stopniowy wzrost autorytetu Stolicy Apostolskiej,

który wyraził się głównie w zawartych licznych konkordatach i w sformułowaniach doktrynalnych.

Ks. doc. dr Henryk Bogacki zreferował *Przebieg I Soboru Watykańskiego*. Podkreślił on, że Pius IX traktował Sobór jako podsumowanie działalności nauczycielskiej swego pontyfikatu, a uchwały Soboru miały rozwinąć i wzmocnić naukę wyrażoną w Syllabusie. Kardynałowie kurialni oczekiwali, że Sobór stanie się manifestacją jedności Kościoła katolickiego, gdyż biskupi — ich zdaniem — czuli się ściśle związani z osobą Papieża i wobec tego można było spodziewać się posłuszeństwa względem projektów uchwał. Rzeczywistość jednak daleko odbiegła od tych oczekiwań. Dyskusje przedsoborowe prowadzone były w napiętej sytuacji, ścierały się ze sobą dwie odmienne koncepcje Kościoła. Podobna atmosfera panowała również w auli soborowej. Z całego szeregu przygotowanych projektów ostatecznie uchwalono tylko dwa dokumenty.

W następnym wykładzie pt. *Kościół jako motyw wiarogodności chrześcijaństwa w świetle uchwał I Soboru Watykańskiego* ks. dr Władysław Hładowski z Drohiczyzna najpierw zapoznał zebranych z genezą idei Kościoła jako motywu wiarogodności chrześcijaństwa, a następnie nawiązał do nauki Vaticanum I podejmującej to zagadnienie; ukazał również wpływ tej nauki na współczesną myśl apologetyczną i jej ujęcie w dokumentach Soboru Watykańskiego II.

Ks. dr Eugeniusz Tomaszewski z Wrocławia mówił na temat: *Prymat Piotra w uchwałach I Vaticanum*. Poruszając problem jurysdykcji władzy papieża podkreślił on, że spojrzenie na istotę prymatu i jego praktyczny sposób urzeczywistnienia się uzależnione było zawsze od teologicznych koncepcji struktury Kościoła. Sobór Watykański I ujął naukę o prymacie zbyt jednostronnie; tak że rodziło to wciąż liczne dyskusje, często nawet bardzo kontrowersyjne. Zagadnienie prymatu w relacji do kolegium biskupiego nie rozwiązał również w pełni Sobór Watykański II. Jest to sprawa dalszych teologiczno-biblijnych poszukiwań i ujęć.

4. Sesja wykładowców homiletyki

W dniach 2—3 kwietnia 1970 r. na Akademii Teologii Katolickiej odbyło się doroczne spotkanie wykładowców homiletyki w polskich zakładach teologicznych. Obradom przewodniczył kierownik katedry homiletyki w ATK oraz przewodniczący sekcji homiletycznej przy Episkopacie Polski, ks. doc. dr Leszek Kuc. Celem tego rocznego spotkania (czwartego z kolei — od 1967 r.) była kontynuacja wspólnej pracy nad przygotowaniem podręcznika homiletyki,

będącego dziełem zbiorowym pod redakcją ks. doc. dra Leszka K u c a. W zamierzeniach autorów podręcznik ten będzie się składać z trzech tomów o następujących (roboczych) tytułach: 1. *Historia kaznodziejstwa*, 2. *Teologia przepowiadania słowa Bożego*, 3. *Praktyka przepowiadania słowa Bożego*.

W toku dwudniowych obrad przedyskutowano i ustalono schematy dwóch tomów: teologicznego i praktycznego. Ponadto ks. Władysław Basista z Krakowa przedstawił zebrany propozycje dotyczące wykładów i praktycznych ćwiczeń w zakresie fonetyki pastoralnej w seminariach duchownych, postulując powszechniejsze niż dotąd uznanie tej dyscypliny jako integralnej i niezbędnej części wykształcenia homiletycznego przyszłych kaznodziejów.

5. S y m p o z j u m e k u m e n i c z n e

Dnia 6 kwietnia 1970 r. zorganizowano na ATK sympozjum ekumeniczne. Wśród zaproszonych gości z innych Kościołów chrześcijańskich był m. in. Rektor Chrześcijańskiej Akademii Teologicznej, ks. prof. dr Woldemar G a s t p a r y.

Po otwarciu sympozjum przez Rektora ATK, ks. prof. dra Józefa Iwanickiego pierwszy wykład wygłosił ks. bp Jerzy Modzelewski, sufragan warszawski i członek Sekretariatu do Spraw Jedności Chrześcijan. Przedstawił on najistotniejsze zagadnienia ekumeniczne, którymi aktualnie zajmuje się Sekretariat. Uwaga Sekretariatu, tej najwyższej instancji rozwijającej działalność ekumeniczną w Kościele katolickim i reprezentującej Stolicę Apostolską w kontaktach ze wszystkimi innymi Kościołami chrześcijańskimi, koncentruje się nadal przede wszystkim na sprawie dialogu i potrzebie jego rozwijania. Następnie ks. Biskup, omawiając stanowisko Sekretariatu wobec ewangelizacji i prozelityzmu, podkreślił, że te terminy uległy ostatnio przewartościowaniu. Stwierdzono, że określenie „świadectwo wiary” bardziej jest zrozumiałe współczesnemu człowiekowi niż termin „ewangelizacja”. Nie jest również dziś do przyjęcia prozelityzm w klasycznym tego słowa znaczeniu, tj. rozumiany jako nawracanie pogan i niewierzących siłą i bez poszanowania godności osobistej człowieka i jego prawa do wolności. W dalszej części swego wykładu ks. bp Modzelewski omówił aktualny stan problemu małżeństw mieszanych, stosunek chrześcijaństwa do judaizmu w ocenie Sekretariatu oraz zagadnienie interkomunii.

Drugi wykład wygłosił ks. prof. dr Maurice Villain z Wyższego Instytutu Ekumenicznego przy Katolickim Uniwersytecie w Paryżu. W referacie zatytułowanym *Ekumenizm duchowy* przedstawił on aktualną sytuację ekumeniczną w odniesieniu do całości lu-

du chrześcijańskiego, który jest odpowiedzialny za Kościół i jego urzeczywistnienie się w świecie. Omawiając dalej stosunek Stolicy Apostolskiej i Światowej Rady Kościołów do ekumenizmu, ks. Villain podkreślił, że na tym najwyższym szczeblu dzieło zjednoczenia jest bardzo widoczne. Ks. Villain zwrócił również uwagę na konieczność mobilizowania wszystkich sił chrześcijańskich w celu przezwyciężenia kryzysu wiary, jaki daje się obecnie zauważyć we wszystkich wspólnotach kościelnych.

6. O nowe ujęcie prawa małżeńskiego

20 kwietnia 1970 r. na Wydziale Prawa Kanonicznego ATK odbyła się specjalna sesja naukowa kanonistów, w czasie której ks. prof. dr Urban Navarrete z Gregorianum, wybitny specjalista kościelnego prawa małżeńskiego wygłosił wykład pt. *Przewidywane zmiany w sformułowaniach prawa małżeńskiego w nowym Kodeksie Prawa Kanonicznego*.

Prelegent w 2-godzinnym wykładzie omówił szczegółowo, w świetle najnowszych dokumentów Stolicy Apostolskiej i dotyczących się wśród kanonistów dyskusji, aktualne problemy związane z poszukiwaniem nowego ujęcia istoty małżeństwa katolickiego, koncentrując się głównie na przedstawieniu ważniejszych tendencji i prób zmierzających do ściślejszego niż to było dotychczas określenia aktu zgody na zawarcie małżeństwa oraz elementów decydujących o jego ważności lub nieważności.

Podkreślając znaczenie miłości małżeńskiej, prof. Navarrete zwrócił jednak uwagę, że w ujęciu kanonicznym istota małżeństwa nadal wyraża się poprzez akt obopólnej zgody na jego zawarcie. Zauważalny w skali powszechnej Kościoła fakt licznych rozbitych i nieszczęśliwych małżeństw zmusza kanonistów i Kościół do głębokiego zastanowienia się nad przyczynami tego zjawiska i do znalezienia właściwych rozwiązań. Poszukiwania idą głównie w tym kierunku, aby dokładniej sprecyzować akt zgody małżeńskiej i to wszystko, co może wpływać na jego nieważność. Ogół kanonistów wypowiada się za tym, aby rozszerzyć zakres spojrzenia na elementy mogące stanowić obiektywną podstawę do ustalenia w konkretnym przypadku nieważność aktu zgody, a tym samym i nieważność małżeństwa, nie umniejszając oczywiście w niczym generalnej zasady katolickiej, jeśli idzie o nierozzerwalność małżeństwa w przypadku stwierdzenia jego ważności.

Mając na uwadze ten взгляд proponuje się, aby w nowym kodeksie znalazły się przeszkody kanoniczne czyniące nieważnym akt zgody małżeńskiej z racji niezdolności moralnej którejsz ze stron. Chodzi tu o osoby nie będące w stanie przyjąć i wypełnić obowiązków wypływających ze wspólnoty małżeńskiej. Drugą postu-

lowaną przeszkodą, która by unieważniała akt zgody, jest podstępne wprowadzenie w błąd (*impedimentum doli*). Są także opinie postulujące włączenie do kodeksu szeregu innych przeszkód, np, z racji niezgodności krwi, eugeniki itp.

7. „Nowa liturgia — dawne kościoły”

Katedra Historii Sztuki ATK zorganizowała dnia 12 czerwca 1970 r. krajowe sympozjum poświęcone problemom nowej liturgii i współczesnej sztuki sakralnej. Wzięło w nim udział ponad 70 osób z całej Polski, m. in.: ks. bp Jan O b ł ą k, przewodniczący komisji episkopatu d/s sztuki kościelnej oraz jej wiceprzewodniczący, ks infułat Antoni L i e d t k e. Byli równie obecni przewodniczący diecezjalnych komisji d/s sztuki kościelnej, książy pełniący przy Kuriach funkcje konserwatorów diecezjalnych oraz wielu wybitnych twórców w zakresie architektury i zdobnictwa sakralnego.

Po przemówieniu inauguracyjnym ks. doc. dra Janusza P a s i e r b a, kierownika katedry historii sztuki ATK, zostały wygłoszone dwa referaty połączone z dyskusją.

Ks. dr Jan P o p i e l z Krakowa w referacie pt. *Adaptacja wnętrza do nowej liturgii* omówił w oparciu o najnowsze dokumenty Stolicy Apostolskiej zasady, którymi należy się kierować przy urządzeniu wnętrza kościoła i jego przystosowaniu do liturgii Eucharystii i Sakramentu Chrztu. Podkreślił on, że ołtarz powinien być tak ustawiony, aby koncentrował na sobie uwagę wszystkich i; aby wszystkie inne elementy architektoniczno-przestrzenne służyły temu celowi. Jeśli chodzi o problem usytuowania tabernakulum, to dziś uważa się, że najbardziej optymalnym rozwiązaniem jest umieszczenie go w bocznej kaplicy. Również w centrum uwagi powinna znajdować się chrzcielnica. Ma to swoje głębokie uzasadnienie biblijno-teologiczne.

Problem nowoczesnej architektury kościoła i jego wnętrza w relacji do nowej liturgii przedstawił ks. dr Stanisław Czerwik w referacie pt. *Nowa liturgia Chrztu i Eucharystii*. Mówca podkreślił, że funkcjonalność kościoła powinna być podporządkowana symbolicznie liturgii, i że tych dwóch elementów nie można sobie przeciwstawić, gdyż stanowią one pewną całość. Powrót do źródeł chrześcijańskiej liturgii, a przede wszystkim do jej biblijnego ujęcia, pozwala dziś na pełniejsze dowartościowanie roli znaków widzialnych, poprzez które liturgia prowadzi człowieka na spotkanie z Bogiem i do nawiązania z Nim osobowego i wspólnego dialogu. Tu też leży podstawa dla szukania praktycznych rozwiązań w zakresie budowy kościołów i ich urządzania w plastycznym wystroju.

W przerwie sympozjum jego uczestnicy obejrzeli wystawę prac plastycznych studentów ATK, która została urządzona w plenerze

Lasku Bielańskiego. Bogaty dorobek pod względem ilości prac zaprezentowali: ks. S. Makarewicz, S. Urbański, J. Ciechanowski, A. Zych i B. Hołyńska. Na zakończenie sympozjum zwiedzono wystawę nowych projektów kościołów, zorganizowaną przez Prymasowską Radę Odbudowy Kościołów w gmachu warszawskiej Kurii Metropolitalnej.

8. VIII Kongres biblistów polskich na ATK

W dniach od 25 do 27 czerwca 1970 r. odbył się na Akademii Teologii Katolickiej w Warszawie VIII Kongres biblistów polskich. Uczestniczyli w nim profesorowie bibliści z ATK i KUL oraz ze wszystkich diecezjalnych seminariów duchownych i zakonnych zakładów teologicznych w Polsce, a także goście przybyli z zagranicy.

Kongres poprzedziła Msza św., którą odprawił ks. kard. Karol Wojtyła, metropolita krakowski i przewodniczący Komisji Nauki Katolickiej Episkopatu Polski. Okolicznościową homilię wygłosił ks. kard. Stefan Wyszyński, Prymas Polski.

Po otwarciu obrad Kongresu przez ks. doc. dra Stanisława Grzybka, dziekana Wydziału Teologicznego ATK — rektor tejże Uczelni, ks. prof. dr Józef Iwanicki wygłosił do zgromadzonych przemówienie powitalne. Następnie ks. prof. dr Stanisław Łach, przewodniczący Sekcji Bibliistów Polskich i członek Papieskiej Komisji Biblijnej wprowadził w problematykę Kongresu, zaznaczając, iż przedmiotem wykładów i dyskusji będą zagadnienia współczesnej hermeneutyki biblijnej.

W pierwszym dniu obrad, którym przewodniczył ks. prof. dr Feliks Gryglewicz z KUL, zostały wygłoszone trzy referaty: 1. Ks. prof. dr Heinz Schürmann z Erfurtu (NRD), konsultor Papieskiej Komisji Biblijnej: *Współczesna interpretacja opisów ustanowienia Eucharystii*; 2. Ks. doc. dr Stanisław Grzybek: *Współczesna hermeneutyka biblijna*; 3. Ks. prof. dr Czesław Jakubiec: *Nauka Starego Testamentu o grzechu pierworodnym*.

W ciągu drugiego dnia pracy pod przewodnictwem ks. prof. dra Jana Stępnia, prorektora ATK, uczestnicy Kongresu wysłuchali następujących wykładów: 1. Ks. dr Michał Peter z Poznania: *Hermeneutyka Starego Testamentu*; 2. Ks. prof. dr Stanisław Łach z KUL: *Nowe zasady hermeneutyczne w interpretacji Psalmów*; 3. Ks. doc. dr Lech Stachowiak z Łodzi: *Symboliczne czynności proroków jako forma przekazu słowa*; 4. Ks. prof. dr J. Coppens z Louvain (Belgia): *Zasady hermeneutyczne w zastosowaniu do Ewangelii*; 5. Ks. dr Jan Chmiel z Krakowa: *Hermeneutyka biblijna Nowego Testamentu*.

W ostatnim dniu obrad, którym przewodniczył ks. prof. dr Władysław Smerek, prezes Polskiego Towarzystwa Teologicznego,

wysłuchano prelekcji ks. doc. dra Kazimierza Romaniuka z Warszawy pt. *Niektóre kwestie z soteriologii Nowego Testamentu*, oraz dwugłosu — ks. dra Józefa Kudasiewicza z Kielc i ks. dra Mariana Wolniewicza z Poznania pt. *Zastosowanie nowych zasad hermeneutycznych w homiletyce i katechetyce*.

W toku dyskusji podkreślono bezwzględną potrzebę pogłębiania dorobku współczesnej hermeneutyki biblijnej, szczególnie na użytek katechezy i homiletyki. Znajomość zasad hermeneutycznych jest warunkiem właściwej interpretacji Pisma św., która z kolei należy do zasadniczych elementów odnowy biblijnej i homiletyczno-katechetycznej stanowiącej podstawę odrodzenia religijnego w ogóle.

Uczestnicy Kongresu — w myśl uchwały 119 Konferencji Episkopatu Polski — wybrali na okres 5 lat Władze Sekcji Biblistów Polskich. Powołani zostali ponownie: ks. prof. dr Stanisław Łach jako przewodniczący oraz ks. doc. dr Stanisław Grzybek i ks. prof. dr Jan Stępień jako zastępcy przewodniczącego.

IV. OKOLICZNOŚCIOWE AKADEMIE I SPOTKANIA

Dnia 10 listopada 1969 r. o godz. 10.00 w podziemiach kościoła Wszystkich Świętych na Placu Grzybowskim w Warszawie odbyła się akademie zorganizowana przez ATK z okazji 25-lecia PRL.

W gmachu ATK odbyło się 20 kwietnia 1970 r. spotkanie studentów i pracowników naukowych tej uczelni z gen. bryg. drem Romanem Abrahamem, który wygłosił prelekcję na temat: *Wielkość i tragizm Września 1939 r.*

1. Tradycyjny opłatek na ATK

15 grudnia 1969 r. w kościele bielańskim przy ATK miało miejsce spotkanie wigilijne profesorów, pracowników administracyjnych oraz młodzieży studiującej na wszystkich wydziałach tej Uczelni. Zgromadzona w kościele wspólnota akademicka uczestniczyła we Mszy św., którą odprawił Rektor ATK, ks. prof. dr Józef Iwanicki. Okolicznościową homilię wygłosił duszpasterz miejscowego ośrodka akademickiego, ks. mgr Roman Forcycki.

Ks. Rektor przekazując zebranej wspólnocie akademickiej życzenia, wygłosił krótkie przemówienie, w którym poruszył aktualne problemy związane z życiem Akademii. Następnie w imieniu młodzieży akademickiej życzenia złożył profesorom i wszystkim pracownikom administracyjno-gospodarczym student z Wydziału Filozoficznego, Stanisław Porębski. Opłatkami dzielili się profesoro-

rowie z przedstawicielami młodzieży: starostami, prezesami kół naukowych i organizacji młodzieżowych.

W części artystycznej wystąpił chór akademicki, który pod kierunkiem ks. mgra Zbigniewa Piaseckiego wykonał kilka kolęd. A. Sztajner ze studenckiego teatru „Ateka” recytował wybrane utwory K. Baczyńskiego i T. Lenartowicza. A. Dubec (organ) i M. Ślubowski (wiolonczela) wykonali *Ave Maria* Schuberta i *Marzenie* Schumanna. Spotkanie wigilijne zakończył wspólny śpiew kolędy *Bóg się rodzi*.

2. Akademia 1-majowa

W dniu 27 kwietnia 1970 r. o godz. 15.00 w sali dolnej kościoła Wszystkich Świętych w Warszawie odbyła się uroczysta akademie z okazji Święta Pracy, zorganizowana przez ATK. Wśród zgromadzonych profesorów, pracowników administracyjno-gospodarczych i studentów byli m. in.: rektor ATK — ks. prof. dr Józef Iwanicki, prorektor — ks. prof. dr Jan Stępień, dziekan Wydziału Filozoficznego — ks. prof. dr Kazimierz Kłosa, dziekan Wydziału Prawa Kanonicznego — ks. prof. dr Ignacy Subera, prodziekan tego Wydziału — ks. doc. dr Marian Żurowski, ks. doc. dr Joachim Bar. Wydział Teologiczny reprezentowali: ks. prof. dr Ryszard Paciorkowski, ks. prof. dr Eugeniusz Wyczawski, b. dziekan tego Wydziału — ks. doc. dr Stanisław Olejnik, ks. doc. dr Jerzy Nosowski, doc. dr Andrzej Święcicki, ks. doc. dr Leszek Kuc, ks. dr Zygmunt Perz. Obecny był również dyrektor administracyjny Uczelni — mgr Władysław Dziedzick.

Po otwarciu akademii przez przewodniczącego ogniska ZNP przy ATK, dra Edwarda Nieznańskiego — doc. dr S. Kowalewski z PAN wygłosił referat, w którym przedstawił istotne problemy związane z unowocześnieniem organizacji pracy. Przeprowadzając krytyczną analizę struktur hierarchicznych w kontekście aktualnych przemian cywilizacyjnych, mówca skoncentrował się głównie wokół problemu biurokracji i jej szkodliwych wpływów na całokształt stosunków społecznych i interpersonalnych. Biurokracja — podkreślił doc. Kowalewski — utrudnia normalny rozwój osobowy, sprzyjając tworzeniu się postaw konformistycznych i niezdolnych do podejmowania koniecznych decyzji w sytuacjach nie pozwalających na odwoływanie się do wyższych instancji. Nie ułatwia ona również przebiegu właściwej kontroli i nadzoru, jak i podziału zadań i odpowiedzialności.

W części artystycznej chór akademicki pod dyr. ks. mgra Zbigniewa Piaseckiego wykonał trzy okolicznościowe pieśni, a po nim wystąpił nowo powstały przy ATK zespół big-beatowy (An-

drzej Dubec, Adam Gutenberg, Ryszard Szczybelski i Krzysztof Kiszcza k). Na zakończenie akademii zespół Teatru Małych Form „Ateka” zaprezentował utwór K. I. Gałczyńskiego: *Niobe*.

3. 25-lecie polskiej administracji kościelnej na Ziemiach Odzyskanych

Dnia 11 maja 1970 r. odbyła się w ATK sesja zorganizowana przez Rektorat tej Uczelni z okazji 25-lecia istnienia polskiej administracji kościelnej na Ziemiach Zachodnich i Północnych. Red. Jan Zaborowski wygłosił na niej dwa wykłady.

W pierwszym z nich red. Zaborowski przedstawił początki tworzenia się polskiej administracji kościelnej i jej stan prawny na Ziemiach Odzyskanych, a następnie omówił główne przeszkody, które utrudniają normalizację kanoniczną administracji kościelnej na tych terenach. Przypomnił on, że ks. kard. Hlond ustanawiając Administrację Apostolską Kamieńską, Lubuską i Prałatury Pilskiej dla Pomorza Zachodniego i Ziemi Lubuskiej, nawiązał do dawnych historycznych i polskich biskupstw na tych ziemiach — w Kołobrzegu, Lubuszu i Kamieniu Pomorskim, które zostały utworzone w XII w. dla umocnienia Kościoła i państwowości polskiej na tych ziemiach. Zarówno względy historyczne jak i prawne oraz psychologiczne i duszpasterskie wskazują na konieczność jak najszybszego uregulowania jurysdykcji kościelnej na Ziemiach Zachodnich i Północnych.

W drugim wykładzie red. Zaborowski omówił aktualną sytuację administracji kościelnej na ziemiach nad Odrą i Bałtykiem z punktu widzenia prawa konkordatowego. Mówca podkreślił, że konkordat z 1933 r. zawarty między III Rzeszą a Stolicą Apostolską jest wiążący, ale tylko w granicach dzisiejszego państwa niemieckiego i w sprawach dotyczących wyłącznie tego państwa. Nie może on być przeszkodą w kanonicznym uregulowaniu administracji kościelnej na naszych Ziemiach Odzyskanych. Oba wykłady wywołały ożywioną dyskusję.

V. DZIAŁALNOŚĆ KÓŁ NAUKOWYCH I ORGANIZACJI STUDENCKICH

W sprawozdawczym roku ak. 1969/70 istniało na terenie Akademii Teologii Katolickiej 13 kół naukowych i organizacji studenckich. Ich krótka charakterystyka i działalność przedstawia się następująco:

1. *Akademicki Teatr „Ateka”* — jego kierownikiem artystycznym był wybitny aktor Teatru Narodowego w Warszawie, Adam Mularczyk. W ramach „Ateka” czynne były trzy sekcje: Dramatyczna, Małych Form Teatralnych i Klub Miłośników Teatru. Teatr „Ateka”, który powstał w styczniu 1968 r., ma na swym koncie już dziesiątki publicznych występów gościnnych w różnych miastach Polski. Przedstawiał m. in. sztukę K. H. Rostworowskiego pt. *Niespodzianka*.

2. *Akademicki Związek Sportowy* — zrzeszał ok. 120 osób, działając w 5 sekcjach: piłki siatkowej (mężczyzn i kobiet), piłki nożnej, pływackiej, brydża sportowego i tenisa stołowego. Sekcja piłki nożnej brała udział w rozgrywkach ligi międzyuczelnianej.

3. *Chór Akademicki Studentów ATK* — liczył 30 członków. Opiekunem i jednocześnie dyrygentem chóru był ks. mgr. Zbigniew Piasecki. Zespół śpiewaczy uświetniał swoimi występami uroczystości akademickie oraz organizował wieczory pieśni i muzyki religijnej.

4. *Dyskusyjny Klub Filmowy* — organizował co tydzień spotkania członków, podczas których odbywały się projekcje filmów oraz dyskusje i referaty związane z problematyką filmową.

5. *Koło Naukowe Prawników* — liczyło 45 osób i pracowało w trzech sekcjach: Prawa Międzynarodowego, Historycznej i Socjologicznej.

6. *Koło Naukowe Studentów Psychologii* — liczyło 121 osób. Członkowie Koła brali udział w dwóch spokaniach ze studentami Uniwersytetu Warszawskiego, podczas których konfrontowano swoje wrażenia z praktyk wakacyjnych w zakładach leczniczych oraz omawiano formy dalszej współpracy i wzajemnego udziału w prelekcjach organizowanych przez oba Koła; uczęszczali również na odczyty organizowane przez Polskie Towarzystwo Higieny Psychicznej w Warszawie.

7. *Koło Naukowe Studentów Teologii* — posiadało 53 członków, zrzeszonych w trzech sekcjach: Patrologicznej (9), Historii Kościoła (19) i Historii Sztuki Kościelnej (25). W roku sprawozdawczym Sekcja Patrologiczna odbyła kilka spotkań roboczych, w ramach których przeprowadzono meliorację biblioteki zakładowej patrologii; ponadto studenci brali udział w dwu spotkaniach zorganizowanych przez Międzywydziałowy Zakład Badań nad Antykiem Chrześcijańskim KUL w Lublinie i w Krakowie. W dniu 26 maja 1970 r. Sekcja zorganizowała wykład dra Stefana Jakobińskiego z PAN pt. *Bazyliki starochrześcijańskie w Dongola — Sudan*. Sekcja Historii Sztuki Kościelnej urządziła wystawę prac plastycznych studentów ATK; ponadto przygotowała własnym sumptem wystawę dokumentacji „Grobu Pańskiego” w kościołach warszawskich w 1970 r. W dniu 12 maja 1970 r. Sekcja zaprosiła doc. dra An-

toniego Maślińskiego z KUL z odczytem pt. *Porządki architektoniczne jako wyraz humanizacji architektury*.

8. *Naukowe Koło Filozoficzne* — składało się z 33 osób; jego kuratorem był doc. dr Mieczysław Gogacz. W ciągu roku swej działalności Koło zorganizowało 15 zebrań, na których były wygłaszane referaty dotyczące: 1° problematyki tradycji polskich kół filozoficznych (prof. dr. S. Świeżawski: *Z moich doświadczeń filozoficznych*; J. Gułkowski: *Działalność kół filozoficznych i prądy umysłowe w filozofii polskiej XX wieku*); 2° problematyki kosmologicznej (ks. dr T. Rutkowski: *Czy są dowody na istnienie Boga?*; ks. mgr R. Forycki: *Próba typologii teorii przypadkowości bytu*); 3° problematyki antropologicznej (ks. mgr M. Dołęga: *Z zagadnień współczesnej antropologii filozoficznej*; W. Olesiński: *Koncepcja człowieka w literaturze*) oraz 4° problematyki strukturalistycznej (doc. dr K. Pomián: *Rola filozofii we współczesnej kulturze*; J. Ruciński: *Strukturalizm Claude Levi-Straussa*).

9. *Naukowe Koło Katechetów* — składało się z 20 osób. W roku sprawozdawczym odbyło się kilka posiedzeń, na których omawiano m. in. prace związane z dalszym redagowaniem biuletynu katechetycznego w *Collectanea Theologica* oraz ważniejsze wydarzenia z dziedziny katechetyki i aktualne problemy pedagogiki i dydaktyki w Polsce.

10. *Koło nr 7 Oddziału Międzyuczelnianego PTTK* — gromadziło 115 członków. Organizowano spotkania dyskusyjne, zimowiska, wczasy letnie, wycieczki autokarowe itp.

11. *Studenckie Stowarzyszenie Przyjaciół ONZ* — powstało w marcu 1970 r. Liczyło 7 członków. Opiekunem SSP ONZ był ks. dr Feliks Zapłata, wykładowca misjologii na ATK. Celem Stowarzyszenia jest propagowanie — poprzez prelekcje, filmy, spotkania dyskusyjne — idei ONZ, a zwłaszcza podejmowanie problematyki pokoju światowego oraz ukazywanie działalności takich organizacji jak UNICEF, UNESCO, FAO i in.

12. *Zespół Muzyczny* — składał się z grających na organach, gitarach, wiolonczeli, perkusji i in.

13. *Zespół Redakcyjny* — pod kierunkiem ks. dra Edmunda Morawca odbywał co 1—2 tygodnie spotkania, na których były wygłaszane wykłady teoretyczne z zakresu metodyki pisania prac naukowych (artykułów, recenzji, sprawozdań) oraz prowadzone ćwiczenia praktyczne w tejże dziedzinie.